

تجلیل از دکتر نطقی پدر روابط عمومی نوین ایران

سید محمد مهدیزاده

خدمات ارزنده دکتر حمید نطقی، بنیادگذار روابط عمومی نوین در ایران، طی مراسمی در دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه علامه طباطبائی مورد تجلیل واقع شد.

در این مراسم که روز دوشنبه ۵ دی ماه و با حضور جسمی از اعضای هیأت علمی گروه ارتباطات دانشگاه علامه، اعضای انجمن روابط عمومی ایران، دانش پژوهان و شماری از دانشجویان برپا شده بود، سالها تلاش استاد حمید نطقی، در راه تربیت متخصصان روابط عمومی و تدریس این رشته دانشگاهی مورد قدردانی و تجلیل قرار گرفت. دکتر حمید نطقی که دو این مراسم، به حق با عنوان «پدر روابط عمومی نوین ایران» از وی یاد شد، چندی است که در اثر یک بیماری مزمن، سلامتی خود را از دست داده و تحت درمان و مراقبتهای پزشکی قرار دارد.

حضور چشمگیر استادان، نارخ التحصیلان و دانشجویان دانشکده علوم اجتماعی و استقبالی که از این مراسم بعمل آمد بیانگر فدرشناسی تمامی دست اندرکاران رشته ارتباطات از استاد ارجمند دکتر نطقی است.

دکتر نطقی در طول سالها تحقیق و تجربه اندوزی توانست افزون بر شناساندن مفاهیم و کاربرد روشهای کارساز روابط عمومی، زمینه و بستر مناسبی برای پایه گذاری و تأسیس واحدهای روابط عمومی در سازمانهای دولتی و مؤسسات بخش خصوصی فراهم کند و قلمرو بی حصار این فن جدید را به دانشجویان خود بشناساند.

او نخستین کسی بود که امکانات و قابلیتهای روابط عمومیها را در پیشبرد اهداف سازمانها و برقراری ارتباط خلاق و فعال میان مردم و وزارتخانهها و مؤسسات دولتی به نحو شایسته به کار گرفت و طی سالها کنکاش و تکاپو به تجربهها و اندیشههای گرانقدری دست یافت که چکیده آن را می توان در آثار تحقیقی و آموزشهای دانشگاهی او یافت. به جرأت می توان گفت که او در سیر اندیشهها و تجربههای خود همواره پیشتاز و پیشرو بوده است و به همین دلیل، هنوز نیز با علاقه و اشتیاق از دریچه حال به افقهای آینده می نگرد. در مراسم بزرگداشت او، تصویر درشتی از استاد به صورت اسلاید در پشت سر سخنرانان خودنمایی می کرد و نوشته ای باین مضمون بر روی دیوار به چشم می خورد: «مقام ارزنده، پدر روابط عمومی نوین ایران، دکتر حمید نطقی».

در آغاز مراسم کاظم متولی، دبیر انجمن روابط عمومی ایران درباره شخصیت و خدمات دکتر حمید نطقی چنین گفت:

دکتر حمید نطقی، مردی متواضع و فروتن و پارساست. او هرگز در لاک افتخارآمیز و بلورین استادی قرار نگرفت و همواره همچون یک دانشجو به دفتر روابط عمومیها می رفت.

در این مراسم باید از بی ریایی و فروتنی به عنوان صفات بارز او یاد کنیم.

دکتر حمید نطقی، نخستین کسی است که طرح ایجاد روابط عمومی در ایران را بنیان نهاد. او مشوق و محرک تأسیس انجمن روابط عمومی در ایران است و اساسنامه انجمن را نیز او تدوین کرده است. در خارج از دانشگاه نیز به عنوان مشاور، با بسیاری از دفاتر روابط عمومیها همکاری داشته است. او نخستین استادی است که مبانی و تئوریهای روابط عمومی را تبیین کرده و کتابی نیز با نام مدیریت و روابط عمومی دارد.

حسین عماد افشار استاد دانشگاه و دوست و همکار دکتر حمید نطقی نیز طی سخنانی درباره ویژگیها و وضعیت بیماری او چنین گفت:

من باید درباره کسی سخن بگویم که نمونه کامل انسانیت به معنای احص و الوالی آن است. او مجموعه ای از فضایل نیک اخلاقی است که اکنون از یک بیماری مودی در رنج است. با صندلی چرخدار حرکت می کند و پای چپش از حرکت وامانده است. در نامه ای نوشته است که تصمیم دارد چنانچه بتواند یادداشتهای خود را در زمینه ارتباطات، مدون کرده و در اختیار ما بگذارد و بی تردید این یادداشتهای نعمت بزرگی برای ما خواهد بود.

دکتر کاظم معتمدنژاد استاد گروه ارتباطات دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه علامه طباطبائی، که به عنوان سخنران بعدی مراسم سخن می گفت به پژوهشهای علمی و دانشگاهی دکتر حمید نطقی در قبل و پس از انقلاب پرداخت و گفت:

دکتر حمید نطقی، استاد زبان فارسی،

■ دکتر نطقی: روابط عمومی از مدیریت جدا نیست و با آنچه که به عنوان چرخ پنجم اربابه به تنه برخی مؤسسات می‌چسبانند، فرق بسیار دارد.

■ روابط عمومی در متن است نه در حاشیه، ضرورت است نه لوکس، در خود مدیریت است و نه در بیرون آن. پس حق داریم بگوئیم هر مدیریتی سزاوار روابط عمومی‌ای است که دارد.

استاد زبان ترکی (استانبولی، آذربایجانی و جغتایی) و شاعر است. او در اوایل انقلاب در انتشار نشریه وارلیق همکاری داشته است. دکتر نطقی از روزنامه‌نگاران قدیمی نیز به‌شمار می‌آید و در اواخر دهه سی، مقاله‌های بسیاری را در روزنامه‌های کیهان و اطلاعات منتشر می‌کرده است.

امیدوارم، دکتر نطقی سلامت باشد و همواره بتواند خدمات خود را در جامعه ادامه دهد و ما نیز بتوانیم به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم از پژوهش‌های او بهره‌گیریم.

در پایان به پاس تلاش‌های ارزنده علمی و پژوهشی دکتر حمید نطقی، تقدیرنامه‌ای از سوی اعضای هیأت علمی گروه ارتباطات دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه علامه طباطبائی و انجمن روابط عمومی ایران تهیه شده بود به این شرح قرائت شد:

نه من بر آن گل عارض غزل سراپم و بس

که عنایب تو از هر طرف هزارانند

بسمه تعالی

استاد بزرگوار جناب آقای دکتر حمید نطقی، اعضای

هیأت علمی گروه ارتباطات اجتماعی دانشکده علوم

اجتماعی دانشگاه علامه طباطبائی و مدیران و

کارشناسان واحدهای روابط عمومی کشور تلاش‌های

علمی و پژوهشی و مساعی مجدانه شما را در تبیین دانش

و حرفه روابط عمومی که با سعه صدر و فضایل اخلاقی و

انسانی فرین بوده است. با دیدۀ تکریم می‌نگرد و آن را

پاس می‌دارد و برای آن وجود گرامی که به حق ملقب به

پدر روابط عمومی ایران می‌باشید، سلامتی و طول عمر

آرزو می‌کنیم. باشد تا دانش‌پژوهان باز هم از ثمرات آثار

و راهبردهای علمی آن استاد سخت‌کوش مهربان،

بهره‌مند شوند.

هیأت مدیره انجمن روابط عمومی ایران

هیأت علمی گروه ارتباطات اجتماعی دانشکده علوم

اجتماعی دانشگاه علامه طباطبائی

۵ دی‌ماه ۱۳۷۳

سه مرحله در تاریخ روابط عمومی
نقل از کتاب مدیریت و روابط عمومی
نوشته دکتر حمید نطقی

... با فرارسیدن دوران علمی مدیریت،

دیگر باید روابط عمومی را نه به عنوان هنر

مردم‌داری (که از هزاران سال پیش از طرف

متفکرین بررسی شده) و یا مقداری تکنیک (که

تصور می‌شد با به‌کار بردن آنها به‌خودی‌خود

همه کارها سامان می‌پذیرد و یا لااقل چهره

زشت حقیقت در زیر پرده‌ای از رنگ و خط و

خال زیبا از نظرها پنهان می‌ماند) بلکه به‌عنوان

مجموعه‌ای از هنر و تکنیک و بالاتر از همه،

فلسفه‌ای استوار بررسی کرد.

در تاریخ روابط عمومی سه مرحله

مشخص است. نخست، دورانی که در آن

روابط عمومی بدین نام و نشان وجود داشت،

لکن دانشمندان نوع دوست ارزش‌های بشری را

با کلمات مؤثر گاهگاهی به گوش زورمندان

می‌رسانیدند. یعنی دوران، دوران هنر

مردم‌داری، دوران باب هشتم گلستان و «در

نصیحت پادشاهان» و قابوس‌نامه،

سیاست‌نامه، اخلاق ناصری و کلیله و دمنه و

غیره بود.

مرحله دوم، فصل اصالت تکنیک است که

در آن روزگار بشر می‌اندیشید که با به‌کار بردن

شیوه‌ای و اجرای دستوری، چون خواندن

وردی و به‌کار انداختن ماشین سحرآمیزی

می‌توان نقاب‌های خوشایندی ساخت که مردم

آنها را به عنوان چهره‌های حقیقی بپذیرند. این

دوران، دوران «تصویرسازی»، «تبسم

دستوری» و «روابط عمومی فنی» و یا هنر

دوست‌یابی دلیل‌کارنگی و امثال آن بود که با

همه حسن نیت آنها چون این تدابیر، منکی به

پذیرش فلسفه استوار مدیریت نو، از جانب

مدیران نبود تنها گاهی به پیشی بود که اگر

صمیمیتی در دنبال آن نمی‌آمد از بازار گرمی و

فریب فراتر نمی‌رفت.

مرحله سوم دوران پایه‌گذاری روابط

عمومی بر شالوده فلسفه مدیریت نو است،

یعنی دورانی که در کنار هنر مردم‌داری و

استفاده از تکنیک‌های مختلف، روابط عمومی

بعد سومی نیز می‌یابد و یکی از عناصر سیستم

مدیریت نو می‌گردد؛ از صورت عنوان

پرطمطراق برای بنگاه‌های آگهی‌نویسی و

تبلیغات و یا دفتر اداری قدیمی بیرون می‌آید و

با استفاده از هرگونه وسائل و فنون، وصول به

هدف مدیریت نو را آسانتر می‌سازد. در یک

جمله خلاصه کنیم: روابط عمومی اکنون

آمیزه‌ایست از هنر، تکنیک و فلسفه مدیریت

نو. در ضمن، در بررسی تاریخ تطور فلسفه

مدیریت دیدیم که مسؤولیت مدیران تا چه پایه

وسعت یافته است و روابط عمومی مدیران را

در پذیرش این مسؤولیت یاری می‌کند.

روابط عمومی از مدیریت جدا نیست و با پیوند

مصنوعی و تزئینی که به‌عنوان چرخ پنجم

اربابه، به تنه برخی مؤسسات می‌چسبانند، فرق

بسیار دارد. این روابط عمومی در متن است نه

در حاشیه، ضرورت است نه لوکس، در خود

مدیریت است، نه در بیرون از آن. پس حق

داریم که بگوئیم هر مدیریتی سزاوار روابط

عمومی‌ای است که دارد. (صص. ۱۰۳ تا ۱۰۵)